



NORSK JOURNALISTLAG

Arbeidsdepartementet  
Postboks 8019, Dep.  
0030 Oslo

7. februar 2013  
Deres ref: 12/3788  
Vår referanse: 13-5

## **Høring – tiltak mot ulovlig innleie arbeidskraft - søksmålsrett for fagforeninger og utvidet kompetanse for Arbeidstilsynet**

Det vises til høringsbrev og notat av 18. desember 2012 med forslag til endringer i arbeidsmiljøloven.

Norsk Journalistlag (NJ) har følgende kommentarer til forslagene:

### **1. Generelt**

NJ er generelt positiv til alle tiltak som har som formål å hindre eller begrense ulovlig innleie av arbeidskraft. Økt bruk av innleid arbeidskraft og særlig ulovlig innleie er en trussel mot det seriøse og anstendige arbeidslivet, arbeidstakernes stillingsvern og to-partsforholdet i arbeidslivet.

Det faller for så vidt utenfor rammene for denne høringsuttalelsen, men NJ mener at det prinsipielt bør utredes en utvidelse av fagforeningers søksmålsrett for de ordinære domstoler til også å gjelde ulovlig midlertidig ansettelse etter arbeidsmiljøloven § 14-9. Etter vår mening hører spørsmålet om tiltak mot ulovlig innleie og ulovlig midlertidig ansettelse nært sammen. I mediebransjen er ulovlige midlertidige ansettelser et stort problem.

### **2. Søksmålskompetanse**

NJ støtter forslaget om at fagforeninger får adgang til å reise fastsettelsessøksmål om lovligheten av innleie i innleiebedriften.

Vi er enig i at fagforeninger som har medlemmer i innleiebedriften er nærmest til å få slik søksmålskompetanse, men vi kan ikke se at kompetansen bør avgrenses bare til disse.

Etter vår mening bør prinsipielt også fagforeninger som organiserer de utleide arbeidstaker få rett til å reise søksmål i eget navn om lovligheten av et innleieforhold. Ofte vil det være den

samme fagforening som organiserer disse medlemmene, men i den grad en fagforening som bare organiserer de utleide arbeidstakere ønsker å få et utleieforhold eller en utleiepraksis rettslig avklart, bør en slikt søksmål ikke være utelukket.

Vi er enig i at det av preventive hensyn er et selvstendig poeng at en fagforening kan få avklart om en virksomhets innleievirksomhet er lovlig eller ikke. En dom for at en praksis er ulovlig vil kunne bidra til at virksomheter legger om sin praksis slik at reglene for innleie i større grad etterlevs. Selv om en slik dom ikke innebærer en rettslig plikt til å ansette den ulovlig innleide arbeidstaker i innleiebedriften, kan det tenkes at de seriøse virksomheter likevel gjør det. Uansett vil det kunne få en preventiv virkning for fremtiden med den konsekvens at det i større grad foretas fast ansettelse i samsvar med arbeidsmiljølovens regler. Kombinert med utvidet rettskraft kan dette bli et viktig virkemiddel i kampen mot ulovlig innleievirksomhet.

### **3. Prosessforutsetningene - aktualitetskravet**

Det typiske for et innleieforhold er at innleievirksomheten får stor fleksibilitet i forhold til bruk av den innleide arbeidskraften. Slike kontrakter er derfor ofte av kortvarig karakter eller mulig å komme seg fri fra på kort varsel. Det vil normalt gå mer enn et halvt år før en sak kommer opp til behandling i første instans.

Hovedregelen i norsk rett er at alle prosessforutsetningene må være oppfylt på ethvert punkt saken. Dersom innleiebedriften har tilpasset seg et søksmål fra en fagforening seg ved å avvikle innleieforholdet etter at søksmålet er reist, vil det kunne oppstå problemer i forhold til om aktualitetskravet er oppfylt når saken kommer for domstolen. Dette gjelder både ved behandling i første instans, men særlig ved eventuell anke. Useriøse aktører vil lett kunne avvikle innleieforholdet før saken kommer til doms for så å foreta ny innleie etterpå.

For å sikre at slike saker blir realitetsbehandlet i domstolene, bør derfor reglene utformes slik at kravet til aktualitet skal vurderes på søksmålstidspunktet. Etter vår mening er et av hovedpoengene med å la en fagforening få adgang til å reise fastsettelsessøksmål om lovligheten av et innleieforhold å få avklart hva som er rett, herunder også «om man hadde rett» i de tilfeller hvor innleieforholdet er avvirket i tilpasningsøyemed. Prevensjonshensyn taler for en slik endring av den generelle hovedregelen i prosessretten.

Med en slik regel vil både partene og retten slippe tvister om prosessuelle forhold, dvs at retten ikke behøver å ta stilling til avvisningskrav fordi saksøkte mener at aktualitetskravet ikke er oppfylt. Dette vil først og fremst være en fordel i forhold til avklaring av rettsstillingen om eventuell ulovlig innleiepraksis, men det vil også kunne være ressursbesparende i den enkelte sak ved at tvisten raskere kommer til realitetsbehandling.

### **4. Utvidet rettskraft**

NJ mener at avgjørelser i slike saker – etter påstand - bør bli bindende også i et eventuelt etterfølgende fullbyrdelsessøksmål. Dette vil være til fordel både for arbeidstaker og virksomheten avhengig av sakens utfall. Prosessøkonomiske hensyn taler også for at domstolene ikke senere må foreta en ny realitetsprøving av saken.

## 5. Søksmålsfrister

NJ mener at både fristen for å søke erstatning og fristen for å fremme krav om fast ansettelse etter aml § 17-4 første ledd, bør suspenderes fra søksmålstidspunktet.

Dersom en fagforening reiser søksmål om lovligheten av ett eller flere innleieforhold, fremstår det som svært sannsynlig at saken ikke vil komme for retten før åtteukersfristen for å kreve fast ansettelse er utløpt i de tilfeller hvor innleieforholdet er avsluttet. Arbeidstaker som vil fremme krav om fast ansettelse vil da være tvunget til å reise søksmål lenge før fastsettelsessøksmålet blir behandlet i første instans.

Dersom den innleiede venter til avgjørelsen foreligger, vil åtteukersfristen være utløpt og vedkommende i praksis være avhengig av innleievirksomhetens gode vilje. Det fremstår ikke som en god prosessøkonomisk ordning å ha to saker til rettslig behandling samtidig. For alle parter vil det derfor være en fordel om det foreligger en avgjørelse i forhold til om innleieforholdet har vært lovlig eller ikke.

Den generelle begrunnelsen for åtteukersfristen synes ikke å være avgjørende i en situasjon hvor innleiebedriften er i en rettslig prosess med en fagforening om lovligheten av innleieforholdet. Dette gjelder særlig dersom det viser seg at innleieforholdet er ulovlig og arbeidstaker skulle ha vært fast ansatt i stedet for innleid.

Ulempen ved at en virksomhet eventuelt må leve i usikkerhet mht bemanningssituasjonen til saken er rettslig avklart, må veies opp mot ulempen ved at arbeidstaker i praksis vil være avskåret fra å fremme krav om fast ansettelse dersom arbeidstaker som har måttet fratruke avventer avgjørelsen i fastsettelsessøksmålet. Arbeidsgivers ulempe med en suspensjon av søksmålsfristen for kravet om fast ansettelse må også veies opp mot ulempen det er for arbeidstaker om dette søksmålet må tas ut før fagforeningens fastsettelsessøksmål er avgjort.

Argumentene for en regel om utvidet rettskraft for en eller flere arbeidstakere som saken gjelder, taler etter vår mening også for at søksmålsfristen for krav om fast ansettelse suspenderes fra søksmålstidspunktet og til rettskraftig avgjørelse foreligger. Det synes å være liten sammenheng mellom departementets forslag om utvidet rettskraft og fastholdelse av åtteukersfristen ved krav om fast ansettelse.

Alternativt som et mulig kompromiss, kan fristen for så reise søksmål om fast ansettelse suspenderes til det foreligger avgjørelse i første instans, slik at arbeidstaker eventuelt må reise søksmål om fast ansettelse innen åtte uker fra ankefristens utløp.

Dersom avgjørelsen i første instans ankes, vil man få samme sak til behandling i to ulike instanser, men det er i alle fall en bedre situasjon for arbeidstaker enn dersom det må reises søksmål innen den ordinære åtteukersfristen.


Dersom fagforeningen ikke har fått medhold i første instans, antas det at arbeidstaker normalt vil være tilbakeholden med å fremme krav om fast ansettelse. Risikoen for parallelle saker vil derfor være mindre i slike tilfeller enn dersom fullbyrdelsessøksmålet må reises før fastsettelelsessøksmålet er behandlet i tingretten.

Det presiseres at NJ er enig i departementets forslag om at fristen for å kreve erstatning suspenderes fra søksmålstidspunktet.

#### **6. Utvidet kompetanse for Arbeidstilsynet etter aml § 14-12 andre ledd**

NJ er enig i departementets vurdering av og forslag til utvidet kompetanse for Arbeidstilsynet i saker om innleie etter aml § 14-12 andre ledd.

Med vennlig hilsen  
Norsk Journalistlag

  
Elin Floberghagen  
Leder

  
Stein Larsen  
Rådgiver